

Vroegsignalering en de kracht van cultuursensitieve preventieve interventies

Simone de la Rie
Jeannet Folkerts

2024

Veerkracht van nieuwkomers in de gemeente

- Nieuwkomers vaak cumulatie van traumatische ervaringen in voorgeschiedenis
- Postmigratie stress
- Veel voorkomende klachten: angst, stemmingsklachten, piekeren, slecht slapen, PTSS klachten
- Normale reactie op een abnormale situatie
- Meeste nieuwkomers herstellen en pakken draad van het leven weer op
- Maar: hoog risico op bijvoorbeeld PTSS

Pre-	Migratie	Post-
• Trauma • Verlies van familie en vrienden • Verlies van hulpbronnen	• Trauma • Geforceerde separatie • Onzekerheid • Taal- cultuur verschillen • Mensenhandel	• Taal- en cultuur verschillen • Werkproblemen • Huisvestingsproblemen • Discriminatie • Culturele rouw • Asielprocedure • Financiële problemen • Acculturatie stress

R.Aarts, S. Ghane: 2015

Barrières naar professionele hulp

- Gebrek aan kennis/bewustzijn
- Taal- en cultuurbarrières
- Het Nederlandse zorgsysteem
- Taboe op psychische problemen binnen de cultuur

En daardoor ...

- Vaak niet tijdige en juiste hulp
- Effecten op inburgering en participatie
- Sociaal isolement
- Meer kans op alcohol- of druggebruik
- Risico op uiteindelijk hogere zorgkosten

Het belang van vroegsignalering en preventieve interventies

- Maakt matched care mogelijk -> behandeling in acute ipv chronische fase
- Draagt er aan bij dat interventies om veerkracht te versterken gericht kunnen worden ingezet
- Verbetering welbevinden en veerkracht (adaptatie aan nieuwe omstandigheden)

Wie kunnen mentale problemen signaleren?

- Consulenten van gemeente & GGD
(statushouders/WMO/inkomensconsulenten/schuldhulpverlening etc.)
- huisartsen, POH GGZ,
- begeleiders vanuit bv Vluchtelingenwerk,
- taalscholen,
- overige organisaties in het voorveld (welzijnswerk, maatschappelijk werk, steunpunt formulieren etc)

Aan te raden: formeer een samenwerkingsverband / werkgroep rondom vluchtelingen.

- Elkaar kennen, korte lijnen bij vroegsignalering,
- onderlinge kennisoverdracht m.b.t. de doelgroep.
- Scholing: cultuursensitief werken en traumasensitief werken.

Signalering en screening: de MIRROR V

- Meerdere instrumenten beschikbaar (vb K10)
- MIRROR-V – signalering van specifieke klachten en problemen
- Screeningsinstrumenten beschikbaar in verschillende talen die meer informatie geven over mogelijke klachten en problemen in de verschillende domeinen
- Voor wie?
 - GGD
 - Huisarts/ POH GGZ/SPV

MIRROR-V : 7 domeinen

- PTSS
 - Depressieve klachten
 - Slaap
 - Boosheid
 - Middelen
 - Rouw
 - Gezin
-
- Functioneren
 - Veerkracht
 - Hulpvraag

Pluis/niet pluis

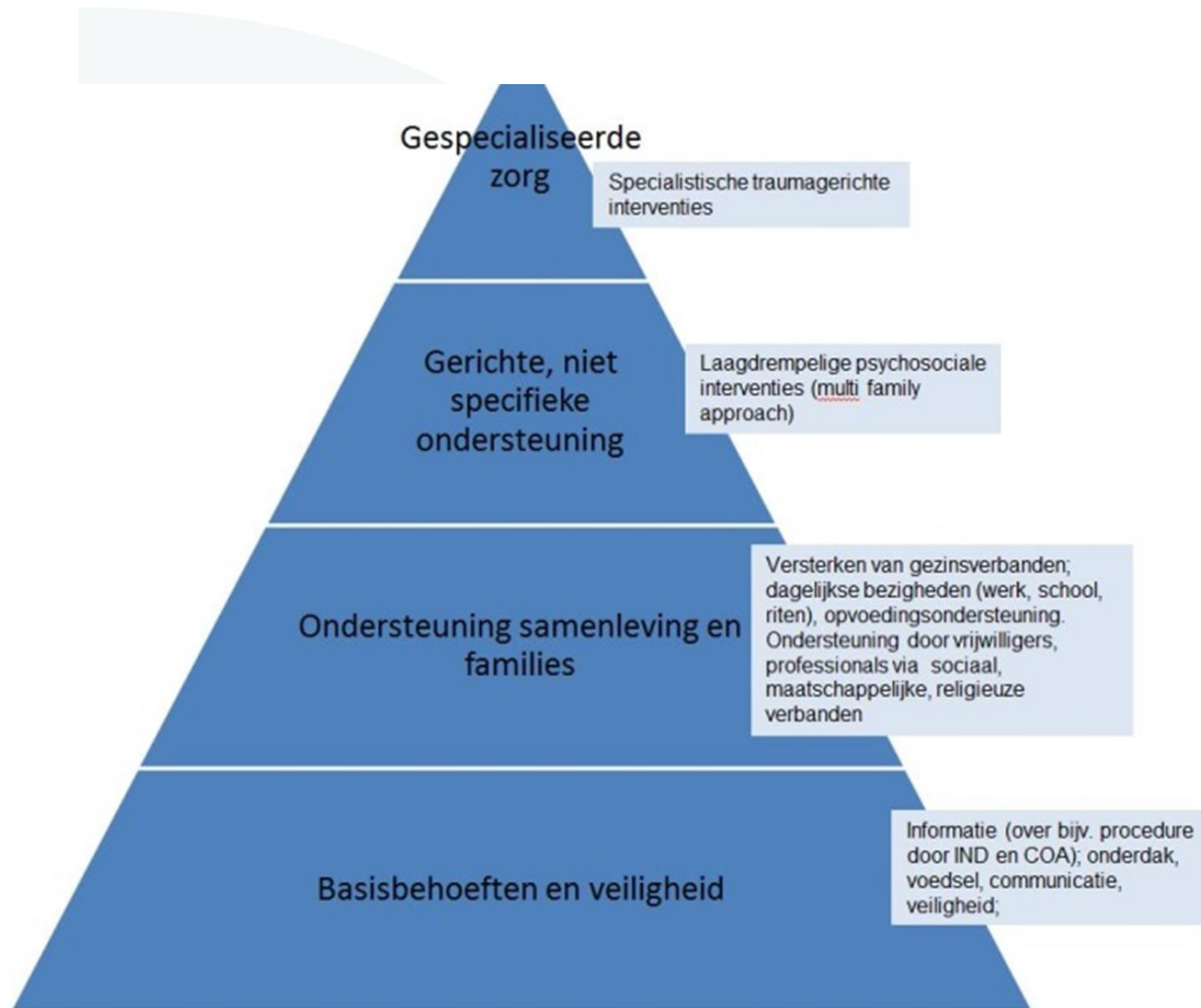
- 4 of 5-> rood
 - 3 -> oranje
 - Alle vragen < 3 -> groen
-
- Bij “rood” op één van de domeinen, dat domein verder uitvragen
 - Meerdere domeinen rood of > 3 x oranje:
 - Domeinen uitvragen en inventariseren van klachten en problemen
 - Evt. uitvragen DSM-5 criteria en inzet screeningsinstrument (POH GGZ/SPV)
 - + consulteer laagdrempelig huisarts

Demonstratie MIRROR V app

<https://earlydetection.mirrorapp.org/>

Signalering van mentale problemen, en dan....

Basisbehoeften en veiligheid

- Leefbaarheid woonomgeving
- Menselijke, steunende hulp
- Praktische ondersteuning en informatie
- Psychologische eerste hulp na acute stress (PFA) WHO
 - *Guide for field workers*

Ondersteuning samenleving en familie

- Versterken sociaal kapitaal
- Self Help Plus (SH+) -WHO

Generieke niet specifieke ondersteuning

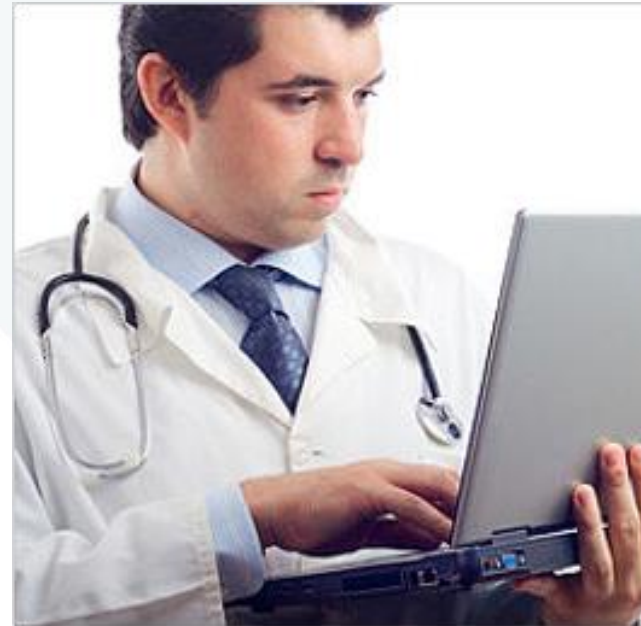
Huisartsenpraktijk en laagdrempelige hulpverlening

Waar is Wally?

Het sociaal domein is vaak een zoektocht voor huisartsen

Verbinding huisartsen-laagdrempelige hulpverlening

Samenwerking huisartsenpraktijk en Wally

- Elke huisartsenpraktijk in de regio heeft één aanspreekpunt in het sociale domein. Deze 'Wally' kent het werkgebied en het sociale domein en denkt mee over mogelijkheden én begeleidt de inwoner na warme overdracht naar passend aanbod in de wijk.
- De Wally kan meerdere huisartsenpraktijken bedienen, aantal afhankelijk van de grootte.
- De Wally heeft de competenties van een maatschappelijk werker/social worker.

Wat zijn de competenties van maatschappelijk werker/social werker?

- Psychosociale hulpverlening heeft tot doel de kwaliteit van leven te verbeteren, het welzijn te bevorderen en te ondersteunen bij het bereiken van een betere psychische en sociale balans.
- Het is een brede term die verwijst naar een scala aan interventies en technieken die worden gebruikt om mensen te helpen bij het omgaan met psychische, emotionele, relationele en sociale problemen.
- In de volle breedte zoeken naar "de vraag achter de vraag".
- Kortdurend, oplossingsgericht, eigen kracht en regie en vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid.

Doel

Zorgen dat mensen beter op de hoogte zijn van passende hulp in het sociaal domein

Voorkomen dat mensen met een niet-medische vraag in het medisch circuit blijven

Voorkomen dat mensen onnodig op wachtlijsten (bijv. GGZ) terecht komen

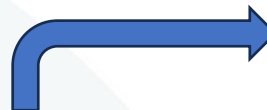
Bijdragen aan de ketenaanpak Welzijn op Recept in brede zin door naast activering ook zingeving, relatie, opvoeding etc mee te nemen in het gesprek met de hulpvrager.

Wat kan maatschappelijk werk betekenen voor statushouders en vluchtelingen binnen de gemeente?

- Psycho-educatie,
- Vergroten van de veerkracht door o.a. aanbieden tools hoe stress te verminderen,
- Aandacht voor alle leefgebieden vanuit de werkwijze positieve gezondheid,
- Verbinding tot stand brengen (sociale contacten / activering / meedoen)
- Individueel en systeemgericht.

Waar is Wally, voorbeeld van
verbinding huisartsen en
Sociaal Domein
Ketenaanpak Welzijn op recept

Lokaal
welzijnsaanbod

Vluchtelingen
met niet
(uitsluitend)
medische
problematiek, bv.
Mirror V score
groen/oranje

Gesprek met Wally
=
contactpersoon (met
competenties van)
een maatschappelijk
werker.
Brede intake,
verkennend gesprek -
positieve gezondheid

Preventief aanbod
zoals Mind-Spring,
7 Roses
Empowerment-
methodiek

Psychosociale hulp
van:

laagdrempelige
hulpverlening
vanuit sociaal werk
/ maatschappelijk
werk

Generieke niet specifieke ondersteuning

- Individuele interventie
 - Problem Management + (PM+) – WHO
- Groepsinterventies
 - Mind-Spring training
 - 7-Roses
 - Gezinsgroepen

Preventieve interventies

Tweeërlei effecten:

- (verergering van) psychische problemen helpen voorkomen door psycho-educatie
- Mensen tijdig doorverwijzen naar de GGZ, indien nodig, door vroegsignalering

<https://www.youtube.com/watch?v=DNcbDkVFpsQ>

Mind-Spring

- Door RIVM erkend,
- In 2022 effectmetingen gedaan
- Preventieve groepsinterventie
- Sinds 2004 in Nederland
- Talen
- Varianten
- GGZ trainer + trainer uit eigen cultuur

Doelen Mind-Spring

- Bewust worden over mentale gezondheid
- De kracht in jezelf vinden
- Leren klachten herkennen en weten hoe je ermee om gaat
- Ervaringen leren te delen
- Durven steun/hulp te zoeken
- Van elkaar leren (in groepsverband en in eigen taal).

Thema's Mind-Spring

- Normale reactie op de abnormale situatie
- Hoe gaat het (echt) met je?
- Emoties (5G's: gebeurtenissen, gedachten, gevoelens, gedrag en gevolgen)
- Identiteit en veranderde identiteit
- Stress en stressklachten
- Verlies en rouw
- De levensboom
- Cultuur

Meer informatie over Mind-Spring en publicaties

Meer informatie, video en folder over Mind-Spring op de website:
<https://arq.org/projecten/mind-spring>

Coördinator Mind-Spring:
Katelijne Heringa
06-25494386
Email: mind-spring@arq.org

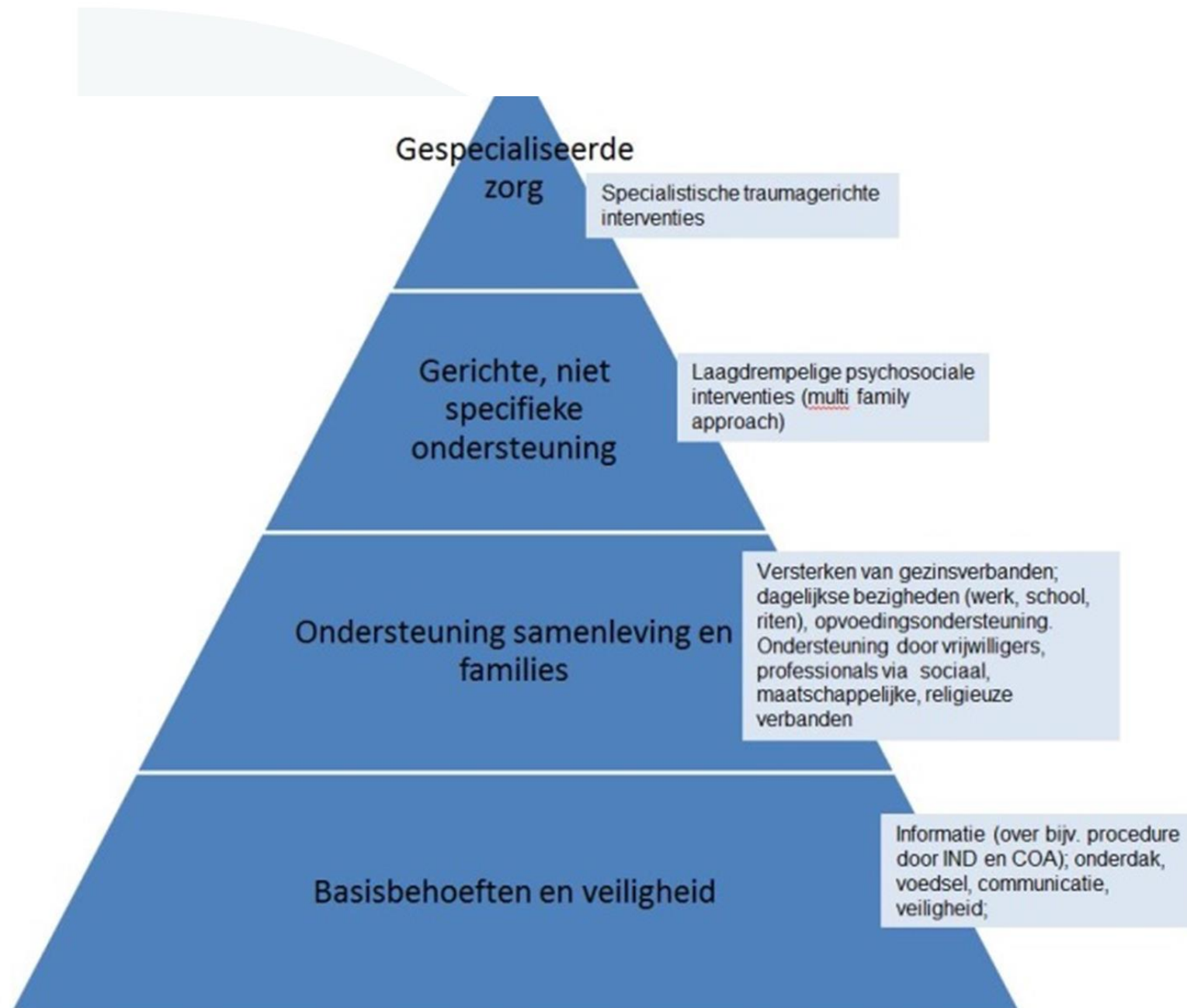
7 Roses Empowerment-methodiek

- Internationaal ontwikkelde methodiek,
- 7: Seven Recovery Oriented Survivor Empowerment Strategies,
- Optie lokale hulpverleners te scholen in deze methodiek.
- De 7 pijlers: veiligheid, erkenning, hoop, verbinding, identiteit, betekenisgeving/zingeving, empowerment.

Overige tools en handreikingen

- Diverse concrete tips voor psycho-sociale ondersteuning voor gemeenten staan in de handreiking: <https://arq.org/projecten/psychosociale-ondersteuning-statushouders>
- Video over het project: <https://www.youtube.com/watch?v=DNcbDkVFpsQ&t=2s>
- Landelijke sociale kaart: <https://www.arq.org/sites/default/files/2022-09/ARQ%20Landelijke%20sociale%20kaart.pdf>

Verwijsmogelijkheden

- Huisarts
- Regionale GGZ: Sociale kaart ARQ Kenniscentrum Migratie
- ARQ Centrum'45: consultatie en advies en/of behandeling voor ernstige PTSS en andere gevolgen van psychotrauma
 - Neem contact op met bureau aanmelding, zij zetten de vraag door naar een van onze hulpverleners of nemen verwijzing aan
 - Stel een vraag aan het 1,2,3 consultatieplatform

Specialistische cultuursensitieve hulpverlening

- Individuele psychotherapie: evt. met aanpassingen van een protocol of interventie t.b.v. de taal, cultuur en context op een manier die overeenstemt met de culturele patronen, betekenis en waarden van de client (Bernal, Jiménez-Chafey, & Domenech Rodríguez, 2009)
- Behandeling van trauma: Narratieve Exposure Therapie (NET), EMDR, Prolonged Exposure (PE) of Interpersoonlijke Psychotherapie (IPT)
- Systeem betrekken

Consultatie, nascholing en training

- ARQ Centrum '45: consultatie 1,2 en 3 platform
- Kenniscentrum Migratie
- ARQ Academy: nascholing en training

s.de.la.rie@arq.org

j.folkerts@stdekern.nl

mind-spring@arq.org

info@academy.arq.org